

הכנה כמו ביצה שנולדה בשבת ואסורה ביו"ט ג"ל דשרי דמה ענין הכנה לכאן ודוא"ה
ביצה שנולדה בשבת או פירות שנשרו מן האילן ודגים שניצודו דהתם שייך לאוסרן
משום הכנה דנעשה בהן תיקון בשבת ואין שבת מכין ליו"ט אבל כאן מה תיקון נעש'
זקנים ואליבא דר' אלעזר דשתי קדושות הן ועוד אפילו למ"ד קדושה אחת הן כיון דל'
בע"ש ולא משום שבת אין שייך לאכור כאן משום קדושה אחת תרע דלא אישתמיט'
ימים טובים של גלויות קדושה אחת הן שמשון בר אברהם זלה"ה, ע"כ: [6] אמר רבא
שעורה כשל ישראל העוברת לשריפה כדמוקי מתני' באשרה דמשה וכן ר"י ודלא כר'
מצוה הכנה

זמנים . הלכות לולב פ"ח

מגיד משנה

לגבי לולב דלחחר ביטול כשרה דיעבד שמעיק לשופר וכו' שלא כחז רבינו בשופר של עכו"ם שהטעם משום דמלכות לאו ליהמה ניהו כשם שכתב בשופר של עולה. ח"ג שאינו גורם מ"ס וכו"ם בנזכרות שלנו ואח"כ ר"י כרנא וכו' דלחחר רבא ב'פ' מלכות הלילה (יבמות ק"ג:) דסנדל של עכו"ם אס' חלץ בו יאל וכו"ם שיהא אסור בהנאה, י"ל דהיה נמי בלחחר ביטול ולכחלה לא משום דמאס למחנה וכמו שפיר"ח. ומ"ס ח"ג שיהא אסור בהנאה לא קאי אלא אמוסגר ואמוסגר ולא לשל עכו"ם. ח"ג אפילו נמא דקאי אכורו לק"מ דלא דמו שופר ולולב שיש להם שיעור קצוב וכי עומד לשריפה מיכתה שיעוריה כלומר הוא חסר משיעורו הקצוב לו אבל לסנדל דחליה דליח לן בה שיעור קצוב אלא הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו. והכי דבעי שיהא חופה רוב רגלו כיון שהרי אפי' רואה שהוא חופה ואין לו בו שיעור קצוב לא אמרינן דמיכתה שיעוריה חזק דמוסגר ומוסגר כשרים ואע"ג דעומדים לשריפה ואין לומר דהיינו משום דאפילו בשעת שריפה קרוי בגד וכדאמרינן החס דהא החס נמי אמרינן אליבא דמאן דפסל דדוקא לענין מומחה חיקרי בגד בשעת שריפה ולא אמרינן מיהא לחליה וכולהו דלא אמרינן ממוסחה אלא דמאן דמכשיר סבר כיון דאין לו שיעור קצוב לא אמרינן ביה מיכתה שיעוריה וכו"ם לעכו"ם וכו"ם. כ"ל ליישב דעת רבינו ודברי המפרשים ליישב הכונות לפי שימחם י"ס בהם כמה פקוקים ירגיש העומד על דבריהם :

ג היה עקום וכו'. בגמ' (סוכה ל"ב) עקום דומה למגל פסול ופירש"י עקום דומה למגל חדא מילתא היא. ומשמע לי דנקט הכי לשמועין שאע"פ שהוא עקום קא"ל לא מופסל עד שיהא עקום לגמרי דומה למגל וכו' מדברי רבינו :

היו

השגת הראב"ד

*ובשעת הדחק או בשעת הסכנה לולב [ז] היבש כשר אבל לא ישרא המינין : ב אתרוג של ערלה ושל תרומה טמאה ושל טבל פסול. של דמאי כשר שאפשר שיפקיר נכסיו ויהיה עני שמותר לו לאכול דמאי. אתרוג של תרומה טהורה ושל מעשר שני בירושלים לא ימול שמא יכשירו לטומאה. ואם נמל כשר : ג לולב שנקטם ראשו פסול.

נמדק אם נתרחקו שני סדקיו זה מזה עד שיראו [כ] כשנים פסול. היה עקום לפניו שהרי שדרו כנב בעל חסותרת פסול. היה עקום לאחוריו כשר שזו היא ברייתו. נעקם לאחד [ו] מצדדיו פסול. נפרדו עליו זה מעל זה ולא נדלדלו כעלי החריות כשר. נפרצו עליו והוא שידלדלו משדרו של לולב כעלי החריות פסול : ד *בריית

השגת הראב"ד *בריית עליו וכו'. ח"א וכו' דמליק כחד הוא עכ"ל :

יעלין של לולב כך [ז] היא. כשהם גדלין גדלין שנים שנים ודבוקין מגבן וגב כל שני עלין הדבוקין הוא הנקרא תיומת "נחלקה" [ח] התיומת פסול. היו

א עור ופמ"ג שס : ב ע"י בעור שס : ג עור ס' תרמה פמ"ג שס : ד שס : ה ע"י בעור שס :

היה כחש וכו'. שם (דף ל"א) כולן כמושין כשרין וכו' ופירוש כמושין הוא שיש בר עדיין לחות ויבש הוא שאין בו שום לחות אלא הרי הוא כעץ ומראהו הפך לכן ואע"פ שיש פירוש אחר זה עיקר : ובשעת הדחק וכו'. זה למד רבינו ממה שאמרו בגמרא (שם) יבש פסול וכו' יהודה מכשיר ואמר ר' יהודה מעשה צני כרכים שהיו מורישין לנביהם לנבי צניהם אמרו לו משם ראיה אין שעת הדחק רחיה. ומפרש רבינו שהיו מורישין אותן לנביהם והבנים היו עטלין אותן ויואלין בהן אף ביום ראשון :

וראיתו כחוש שהגאונים סמכו מכאן דבש ונקטם ראשו וכל הפסולין יוואלין בהן בשעת הדחק אף ביום ראשון. ודעת רבינו שאין לו להכשיר אלא לולב היבש שהזכירו חכמים וכן עיקר. ובהשגות אני ח"א ואמר כן כו'. וכבר השיב עליו הרמב"ן ז"ל ואמר דודאי ר' יהודה לא היה מביא ראיה מן הירושא בלדד שהרי נחלה ממעמשה והולכת עד סוף כל הדורות והלובין עם שאר הכססים היו נוחלין ומנחלין ושמה לעשות מהן קופות וחבילים ולכבד בהן את הבית היו עושין אלא ר' יהודה ה"ק מעשה צני כרכים שהיו מורישין לנביהם לנבי צניהם והיו עטלין אותן ויואלין בהם וכו' ואמר לו לפי שהיתה שעת הדחק וא"ל להן בלחיים היו עטלין יבשין למזון עכ"ל. וזה סויע לדברי רבינו ודברים צדורים הם :

ב אתרוג של וכו'. משנה כלשונה שם (דף ל"ד) והדמאי מחלוקת ב"ש וב"ה וידוע שהלכה כב"ש : אתרוג של וכו'. דין התרומה מפורש במשנה ודין המעשר ג"כ שם לא יטול ואם נמל כשר ופסק רבינו מדברי האומר בגמרא (דף ל"ה) שטעם לא יטול הוא מפני שמכשירה לעומתה ר"ל שעי' נטילתו בל לשמו במים עם הלולב ויוכשר :

ג לולב שנקטם וכו'. משנה (דף כ"ט) נקטם ראשו פסול ורבו בזה הפירושים. והכונן שנקטם ראש העלה העליון שבו כלה הלולב. ויש מי שאומר שאינו פסול

אלא"כ נקטם רובו ויש לחוש אפילו בכל שהוא ובגמ' (דף ל"ב) אמר רב כהנא לא שנו אלא נקטם אכל נמדק כשר. ושם אמרו דנסדק ועבד כי הימנך והוא כלי שיש לו שני ראשים רחוקים קא"ל זה מזה כעין מרכז פסול : היה עקום וכו'. שם (דף ל"ב) עקום דומה למגל פסול אמר רב לא שנו אלא לפניו אכל לאחוריו ברייתו הוא ואמר רב פסל ולגדלין כלפינו דמי וא"ל בלחוריו וכו' בל' הילך עבדין לחומרא וכלפינו דמי ופסול : נפרדו עליו זה וכו'. במשנה (דף כ"ט) נפרצו עליו פסול נפרדו עליו כשר ובגמרא (דף ל"ב) אמר רב פסל נפרצו דעבדי כי חופיא נפרדו דאפרודי. ופי' נפרצו כגון שנחרו מן השדרה וכן הלויין בה וכו' דעבדי כי חופיא שהלויין כשנחמקין מן השדרה נקראים חופיא נפרצו כגון שנהפדו ההלויין כעין פתיחת החריות ולא נחק אחד מהם כשרה ע"כ בהלכות. ובהשגות כתוב ח"א אי אומר שנסדקו לארכן גופי העלין אע"פ שלא נחקו מן השדרה וכו' דעבדי כי חופיא פירוש מאותן כרעושות של ההלויין ע"כ. ופירוש זה מחלוקת הוא בין המפרשים ז"ל שהגאונים ז"ל מפרשים כדברי ההלכות ורבינו. ובעיקר חבוריהן כיון שהלויית למשה פסול וכן הכריע הרמב"ן ז"ל אכל כל שעולין עמה מאליהן אע"פ שהן פרודות כשר. וכתבו קא"ל הגאונים ז"ל שמונה מן המובחר לימול לולב שאין עליו פרודות. ודע לך ג"כ שדיע של הראב"ד בנסדקו גופי העלין שהוא פסול כן הוא האמת ויחבאל גם כן למטה :

ד בריית עליו וכו'. בגמרא ובהלכות ח"א יהושע בן לוי נחלקה החיומת נעשה כמי שנטלה החיומת ופסול. ובהלכות מפורש כדברי רבינו וכו"ס אס נחלקו העלין במקום אחר ונסדקו לארכן שהוא פסול וכו"ס הראב"ד ז"ל למעלה, ודע שפסול זה אינו אלא ברוב העלין ולא במיעוטן. ויש מי שפירש נחלקה החיומת העלה האמצעי העליון שבו

לחם משנה

ג נמדק אם נתרחקו שני סדקיו זה מזה עד שיראו [כ] כשנים פסול. היה עקום לפניו שהרי שדרו כנב בעל חסותרת פסול. היה עקום לאחוריו כשר שזו היא ברייתו. נעקם לאחד [ו] מצדדיו פסול. נפרדו עליו זה מעל זה ולא נדלדלו כעלי החריות כשר. נפרצו עליו והוא שידלדלו משדרו של לולב כעלי החריות פסול : ד *בריית

מגדל עז

ובשעת הדחק או בשעת הסכנה לולב היבש כשר אבל לא ישרא המינין : ב אתרוג של ערלה ושל תרומה טמאה ושל טבל פסול. של דמאי כשר שאפשר שיפקיר נכסיו ויהיה עני שמותר לו לאכול דמאי. אתרוג של תרומה טהורה ושל מעשר שני בירושלים לא ימול שמא יכשירו לטומאה. ואם נמל כשר : ג לולב שנקטם ראשו פסול.

הנהגות מיימוניות

[ג] תחילת פ' לולב הגזול וכו' כמושין כשרים : [ד] ממעשה דאנשי כרכים ע"ש ואנו סומכין על זה גם בהרס היבש, ע"כ : [ה] התם דעבדי כהימנך : [ו] כלי שיש בו ב' ראשים כזה [ז] [ו] כרב פסא ודלא כאמרי לה, ע"כ : [ז] האי לולב דסליק בחד הוצא בו, ע"כ : [ח] וכן פירש ר"ח ור"י אלפס וה"ג אבל רש"י פירש התיומת היינו ב' עלין האמצעיות ששם השררה כלה נחלקו זה מזה ונסדקה השררה עד העלים שלמטה וכן פירש החתום ורא"ם כתב בס' רבו ג"כ ורא"ם ידידיה אמר מפי השמועה כדברי הגאון ורבינו המחבר ועיין

הוא ח"א ואמר רב פסל נפרצו דעבדי כי חופיא נפרדו דאפרודי. ופי' נפרצו כגון שנחרו מן השדרה וכן הלויין בה וכו' דעבדי כי חופיא שהלויין כשנחמקין מן השדרה נקראים חופיא נפרצו כגון שנהפדו ההלויין כעין פתיחת החריות ולא נחק אחד מהם כשרה ע"כ בהלכות. ובהשגות כתוב ח"א אי אומר שנסדקו לארכן גופי העלין אע"פ שלא נחקו מן השדרה וכו' דעבדי כי חופיא פירוש מאותן כרעושות של ההלויין ע"כ. ופירוש זה מחלוקת הוא בין המפרשים ז"ל שהגאונים ז"ל מפרשים כדברי ההלכות ורבינו. ובעיקר חבוריהן כיון שהלויית למשה פסול וכן הכריע הרמב"ן ז"ל אכל כל שעולין עמה מאליהן אע"פ שהן פרודות כשר. וכתבו קא"ל הגאונים ז"ל שמונה מן המובחר לימול לולב שאין עליו פרודות. ודע לך ג"כ שדיע של הראב"ד בנסדקו גופי העלין שהוא פסול כן הוא האמת ויחבאל גם כן למטה :

וכבר הכריע הרמב"ן ז"ל מן הירושלמי שהוא כפירוש ההלכות ורבינו ואפילו לדברי אהרן מפרישים אין הפסול אלא ברוב העלה ולא במיעוטו: היו עליו וכו'. זה נעלה החיובות לפי דעת רבינו: לא היו וכו'. משנה וגמרא שם (דף ל"ג) בבבא:

ה הדם שנקטס וכו'. במשנה שם (דף ל"ג) גבי הדם נקטס ראשו פסול ולמטה במשנה (דף ל"ד): אמרו ג"כ ר' שמעאל אומר

שלוש הדסים שלים קטומים ואחד שאינו קטום ר' טרפון אומר אפילו שלשון קטומים ובגמ' אחר שמואל הלכה כר"ט ומתוך כך דחו בבב' משנה דנקטס ראשו פסול אלא כשר הוא וזה דעת הגאונים ורבינו. ובהשגחה ח"א כבר הופיע רוח הקדש בבית מדרשו וכו'. ועם כל השגחה הזו שהוא משנה סבירה כבר ראה הרמב"ן ז"ל דבריו והשיב עליהם ודחה קושיותיו שהקשה על הגאונים ז"ל והעמיד דבריהם, ואינו רואה להאריך לכתוב דברי הרמב"ן אחר שהוא ז"ל לא בחר לא קושיא ולא פירוש ויש קצת אחרונים מחמירין בדברי הר"א ז"ל וכן ראוי להורות:

נשרו רוב וכו'. בגמרא (דף ל"ג) ח"ר נשרו רוב עליו ונשתיירו בו מיעוט כשר ונלבד שהיה עבדו קיימת ומשכחת לה באלא מנראה דקיימי שבעה שבעה בקינא והוא ליה עבד וכשר. וזה שאמר רבינו אס נשתיירו שלשה עליו בקן אחד ר"ל בכל קן וקן ופסול הוא. ודע שגרסה רבינו במשנה נשרו עליו ור"ל נשרו:

היו ענביו וכו'. במשנה (דף ל"ג) היו ענביו מרובות מעליה פסול ובגמרא (דף ל"ג): לא שנו אלא שחורות אבל ירקות מילא דהם הוא וכשר אמר רב פפא ואדמומה כשחורות דמיין. עוד במשנה ואם מיעוטן כשר ואין ממעטין ביו"ט ובגמ' מובא שם שם עבר ולקטן כשר ומתבאר שלש נראה שמוחרר ללקטן לאכילה כמ"ש רבינו אלא שלשם הנריכו שיהיה לו הדם אחר לאחז בו ה' לאו הכי אע"פ שהוא מחבין לאכילה אסור. וזה רבינו אס נשתיירו כהם או כהם:

ו ערבה שנקטס וכו'. אע"פ ששינוי במשנה (דף ל"ג) נקטס ראשה פסול רבינו סובר שכשם שנדחה פסול קטימת ההדס מהיהא דר"ס וכמ"ש למעלה ה"ה לפסול קטימת הערבה שהוא נדחה שדרך אחד להדס וערבה. אבל אין נראה כן מן ההלכות שהרי כתבו משנה זו דערבה כשפוטם בלא דמיה וכן כתוב בהלכות הרי"ג אע"פ שהבבארי צה"ס נקטס ראשו וזה דעת הרמב"ן ז"ל נחלק ביניהם. ונחן טעם לדבר מפני שהדס כל הדור בעצמו שעליו חופין את עלו ואין קטימת הראש נכרה בו אבל בשאר המינין קטימת הראש נכרה בהן ופוגמה בהדן ע"כ. ובהשגחה ח"א דרך אחד להדס וערבה ע"כ. ר"ל שכשם שנדחה נקטס ראשו פסול לפי דעתו ז"ל וכמ"ש למעלה ה"ה בערבה וכבר כתבתי בדין ההדס למעלה: נפרצו עליה וכו'. משנה שם ולפי דעת רבינו והלכות ולפירוש הר"א ז"ל פירוש שנחלקו העליון ונכדון לארזן, ושיי הפירושין אמה בעיקר הדין:

ז אתרוג שניקב נקב מפולש וכו'. במשנה שם (דף ל"ד): נקלף נכדק חסר כל שהוא פסול וי"ג וחסר כל שהוא. עוד במשנה ניקב ולא חסר כ"ש כשר ובגמרא (דף ל"ו) גבי ניקב וחסר כל שהוא פסול חני עולא בר חיננא ניקב נקב המפולש במשנה ושאינו מפולש כליכר. ופירש רבינו במשנה ובגמרא כפירש"י ז"ל והוא דרישא חרתי פסולי קמז

ד היו עליו וכו'. כתב ה"ה שזהו נעלה החיובות לדעת רבינו. ואינו כן אבל הוא מה שאמר רבא (סוכה ל"ב) ה' לולב דסליק בחד הולא בעל מוס הוא ופסול וכן נראה שפירש הר"א דברי רבינו ולא הולך רבינו לכתוב דין נעלה החיובות כיון שכבר שאפילו נחלקה פסולה וגם שנקטס וכו'. ופי' הר"ן דנעלה פסול לן דפסול כיון דחסר:

ה היו ענביו מרובות וכו' עבר וליקטן או שליטתן אחד אחד לאכילה ה"ה כשר. בגמרא (דף ל"ג): אמרין דה"מ דנאשחור מאתמול דדחוי מעיקרו הוא ולא היו דחוי אבל אי אשחור ביו"ט דנראה ונראה הוא לא חפשו אי חוזר ונראה אי לא. ויש לתמוה על רבינו שלא חילק בכך. ואפשר שטעמו משום דאע"פ דנראה ונראה הוא כל שצידו לקטן לאו דחוי הוא כדאמר רב אשי בפרק כל הפסולין (נחבים ל"ד): והכא נמי צידו לקטן הוא וכדאיתא בגמ' (סוכה ל"ג): אהא דה"ר אין ממעטין ביו"ט משום ר' אליעזר בר"ש אחר ממעטין והא קא מחקן מנה ביו"ט אחר רב אשי כגון שלקטן לאכילה ור' אליעזר בר"ש סבר לה כבבא דאמר דבר שאין מחבין מותר והא אביי ורבא דאמרי תרובייהו מודה ר"ש בפקסוק רישיה ולא ימות כה"ע דאית ליה הושענא אחרייתו כלומר וכיון שאינו נריך לזו אין כאן היקון כלי ומאחר דאי משכח הושענא אחרייתו רשאי ללקטן לאכילה חשוב צידו לקטן והילכך אפי' אשחור ביו"ט דנראה ונראה הוא אס מיעטן כשר דחוזר ונראה ובגמ' דאמר דאשחור ביו"ט לא חיפשו משום דנראה ונראה הוא לא אסיק אדעתיה טעמא דיהיב רב אשי לר' אליעזר בר"ש דלאוהו טעם אע"פ דנראה ונראה הוא חוזר ונראה. ויש לתמוה על רבינו שכבר עבר וליקטן וכו' למה לא כתב שצריך שיהיה לו הושענא אחרייתו לשיהיה מותר ללקטן לאכילה ועוד למה הנריך

שליקטס אחד אחד כיון דלקטן לאכילה כמה צידה נמי. ומדברי ה"ה נראה שיהיה גורם בדברי רבינו או שליטתן אחר לאכילה ה"ה כשר, ולגירסא זו יחא דלפילו כמה צידה שרי ללקט ואחר דקאמר היינו לומר דלא שרי למעטן אלא לאדם אחר דאית ליה הושענא אחרייתו ואינו נריך לזו. גרסין בגמרא (דף ל"ג) ח"ר יבשו רוב עליו ונשאר בו ג' צדי עליו לקטן כשר אמר רב חסדא ונראה כל אחד ואחד ורבינו השמיט בבבאריהא ומאי דאמר עלה ונריך טעם למה:

ז אתרוג שניקב וכו' ושאינו מפולש אס היה כליכר. דברי ה"ה נכונים אבל יש מקשים על פירוש רבינו היך אפשר שיהיה הנקב מפולש ולא יחסר כל שהוא ויש

נראה שפירושם שנדלדלו מהקנה שהן מחוברות בו דומה לפירושם בפסולו עליו של לולב. ושיי הפירושין אמה בעיקר הדין:

ז אתרוג שניקב נקב מפולש וכו'. עוד במשנה ניקב ולא חסר כ"ש כשר ובגמרא (דף ל"ו) גבי ניקב וחסר כל שהוא פסול חני עולא בר חיננא ניקב נקב המפולש במשנה ושאינו מפולש כליכר. ופירש רבינו במשנה ובגמרא כפירש"י ז"ל והוא דרישא חרתי פסולי קמז

נראה שפירושם שנדלדלו מהקנה שהן מחוברות בו דומה לפירושם בפסולו עליו של לולב. ושיי הפירושין אמה בעיקר הדין:

ז אתרוג שניקב נקב מפולש וכו'. עוד במשנה ניקב ולא חסר כ"ש כשר ובגמרא (דף ל"ו) גבי ניקב וחסר כל שהוא פסול חני עולא בר חיננא ניקב נקב המפולש במשנה ושאינו מפולש כליכר. ופירש רבינו במשנה ובגמרא כפירש"י ז"ל והוא דרישא חרתי פסולי קמז

נראה שפירושם שנדלדלו מהקנה שהן מחוברות בו דומה לפירושם בפסולו עליו של לולב. ושיי הפירושין אמה בעיקר הדין:

ז אתרוג שניקב נקב מפולש וכו'. עוד במשנה ניקב ולא חסר כ"ש כשר ובגמרא (דף ל"ו) גבי ניקב וחסר כל שהוא פסול חני עולא בר חיננא ניקב נקב המפולש במשנה ושאינו מפולש כליכר. ופירש רבינו במשנה ובגמרא כפירש"י ז"ל והוא דרישא חרתי פסולי קמז

נראה שפירושם שנדלדלו מהקנה שהן מחוברות בו דומה לפירושם בפסולו עליו של לולב. ושיי הפירושין אמה בעיקר הדין:

ז אתרוג שניקב נקב מפולש וכו'. עוד במשנה ניקב ולא חסר כ"ש כשר ובגמרא (דף ל"ו) גבי ניקב וחסר כל שהוא פסול חני עולא בר חיננא ניקב נקב המפולש במשנה ושאינו מפולש כליכר. ופירש רבינו במשנה ובגמרא כפירש"י ז"ל והוא דרישא חרתי פסולי קמז

נראה שפירושם שנדלדלו מהקנה שהן מחוברות בו דומה לפירושם בפסולו עליו של לולב. ושיי הפירושין אמה בעיקר הדין:

ז אתרוג שניקב נקב מפולש וכו'. עוד במשנה ניקב ולא חסר כ"ש כשר ובגמרא (דף ל"ו) גבי ניקב וחסר כל שהוא פסול חני עולא בר חיננא ניקב נקב המפולש במשנה ושאינו מפולש כליכר. ופירש רבינו במשנה ובגמרא כפירש"י ז"ל והוא דרישא חרתי פסולי קמז

נראה שפירושם שנדלדלו מהקנה שהן מחוברות בו דומה לפירושם בפסולו עליו של לולב. ושיי הפירושין אמה בעיקר הדין:

ז אתרוג שניקב נקב מפולש וכו'. עוד במשנה ניקב ולא חסר כ"ש כשר ובגמרא (דף ל"ו) גבי ניקב וחסר כל שהוא פסול חני עולא בר חיננא ניקב נקב המפולש במשנה ושאינו מפולש כליכר. ופירש רבינו במשנה ובגמרא כפירש"י ז"ל והוא דרישא חרתי פסולי קמז

נראה שפירושם שנדלדלו מהקנה שהן מחוברות בו דומה לפירושם בפסולו עליו של לולב. ושיי הפירושין אמה בעיקר הדין:

ז אתרוג שניקב נקב מפולש וכו'. עוד במשנה ניקב ולא חסר כ"ש כשר ובגמרא (דף ל"ו) גבי ניקב וחסר כל שהוא פסול חני עולא בר חיננא ניקב נקב המפולש במשנה ושאינו מפולש כליכר. ופירש רבינו במשנה ובגמרא כפירש"י ז"ל והוא דרישא חרתי פסולי קמז

נראה שפירושם שנדלדלו מהקנה שהן מחוברות בו דומה לפירושם בפסולו עליו של לולב. ושיי הפירושין אמה בעיקר הדין:

ז אתרוג שניקב נקב מפולש וכו'. עוד במשנה ניקב ולא חסר כ"ש כשר ובגמרא (דף ל"ו) גבי ניקב וחסר כל שהוא פסול חני עולא בר חיננא ניקב נקב המפולש במשנה ושאינו מפולש כליכר. ופירש רבינו במשנה ובגמרא כפירש"י ז"ל והוא דרישא חרתי פסולי קמז

נראה שפירושם שנדלדלו מהקנה שהן מחוברות בו דומה לפירושם בפסולו עליו של לולב. ושיי הפירושין אמה בעיקר הדין:

ז אתרוג שניקב נקב מפולש וכו'. עוד במשנה ניקב ולא חסר כ"ש כשר ובגמרא (דף ל"ו) גבי ניקב וחסר כל שהוא פסול חני עולא בר חיננא ניקב נקב המפולש במשנה ושאינו מפולש כליכר. ופירש רבינו במשנה ובגמרא כפירש"י ז"ל והוא דרישא חרתי פסולי קמז

נראה שפירושם שנדלדלו מהקנה שהן מחוברות בו דומה לפירושם בפסולו עליו של לולב. ושיי הפירושין אמה בעיקר הדין:

ד היו עליו אחת אחת וכו'. כתב ה"ה שזהו נעלה החיובות לדעת רבינו. והרא"ש כתב שזהו פירוש למ"ש רבא בגמרא (דף ל"ב) ה' לולב דסליק בחד הולא בעל מוס הוא ופסול ולדידיה לא כתב רבינו נעלה החיובות דהוי כ"ש מנחלקה כדאמרנו

בגמרא אבל לה"מ קשה אמאי לא כתב רבינו ה'היה דכיון דסליק בחד הולא. וע"כ למה מפרש רבינו נעלה מתחלה ברייתו לימא אחר ברייתו דומיא דמחלקה ויטעל ר"ל דגב מחבר אהרן נעלה. שהוא חסר ונחלקה ר"ל שנחלק אותו הגב. וי"ל לזה דמפרש"י בגמ' בעיה דמחלק מהיהא דניטלה ומאי פשיט הא ודאי דיש חילוק בין ניטלה למחלקה דזה חסר וזה אינו חסר אלא דניטלה היא מחלקה ברייתו ולהכי הוא פשיטא דאע"פ דחסר כיון שהוא מחלקה ברייתו עדיף מנחלקה אע"פ דאינו חסר:

ה נשרו רוב עליו אס נשתיירו ג' עליו בקן אחד כשר. כתב ה"ה דרואה לומר בכל קן וקן. והטור לא הביין כן בדברי רבינו כיון דהר"א ח"א אלא שסובר כסברת בעל העיטור דבין אחד שלשה עליו לחסר סגי וטעמו של כה"ע דמדמי ליה ליבשו עליו

בעל העיטור דבין אחד שלשה עליו לחסר סגי וטעמו של כה"ע דמדמי ליה ליבשו עליו

בעל העיטור דבין אחד שלשה עליו לחסר סגי וטעמו של כה"ע דמדמי ליה ליבשו עליו

בעל העיטור דבין אחד שלשה עליו לחסר סגי וטעמו של כה"ע דמדמי ליה ליבשו עליו

בעל העיטור דבין אחד שלשה עליו לחסר סגי וטעמו של כה"ע דמדמי ליה ליבשו עליו

בעל העיטור דבין אחד שלשה עליו לחסר סגי וטעמו של כה"ע דמדמי ליה ליבשו עליו

בעל העיטור דבין אחד שלשה עליו לחסר סגי וטעמו של כה"ע דמדמי ליה ליבשו עליו

בעל העיטור דבין אחד שלשה עליו לחסר סגי וטעמו של כה"ע דמדמי ליה ליבשו עליו

בעל העיטור דבין אחד שלשה עליו לחסר סגי וטעמו של כה"ע דמדמי ליה ליבשו עליו

בעל העיטור דבין אחד שלשה עליו לחסר סגי וטעמו של כה"ע דמדמי ליה ליבשו עליו

שיצא בשאל יוצא בגזול ע"ש ור"מ חולק בזה. ובירושלמי גרסין אמר שמואל בר
אמטל ביה ונפיק וכו' עד כאן ביו"ט ראשון כאן ביו"ט שני. ונראה דעתו כא"ד אפילו
היה לו אתרוג ולא תתעצל במצותו בפשיעתו מכרעת הדעת שיכול לברך אפילו על אתרוג
בין כלול ביו באתרוג או בעיני הדר וכו' מכשיר בשניהו אפילו יבשו דלא בעיני הדר
כדלעיל בירש פרק ה' ע"כ מצאתי. וכל זה אינו אלא ביו"ט ראשון אבל בשאר ימים
חצוין שקנו אתרוג בתפיסת הבית וכו' דלא אפיק אלא פריש ווימון ולא אפיק חסר וה"ה
ממנו נקבוהו עכברים פסול אפילו בשעת הדחק משום דמאיס כדאמרין בגמרא, ע"כ :
וצריך שיאמר על מנת שתחזירוהו לי הרי הוא לך במתנה ואם לאו לא יהא שלך ע"כ ,
אם לא יחזירו לא יצא כדמשמע בגיטין פרק המגרש ובב"מ פרק הפועלים ומבואר לנו
לא "חזיר לא יצא אחרי שכמשמע נעשית תנאי גמור, ורשב"ם פירש שאין צריך תנאי
האמר ר' זירא לא ליקני איניש הושענא ליגואק וכו' , ע"כ :

שחזר ר"י מדבריו ור"ט מיקל מכולם ואמרו מדר"ט מ"ט תלמי קטנים שכן עבות שכיח וחד דלא קעים לא שכיח שהוא עבות כלל וכן הוא הדבר שהתמלא פארה אחת בפארה הגזע שהיא לבדה עבות והשאר אין עבות ולא תמלא גזע אחד אמרו באלף שהיא הוא וכל פארותיו עבות. וזה פ' שמועס או על נכון וגם מדברי ר"ט נמי יתברר זה הפירוש מדאמרין לדברי ר"ט עבות עבות ולא קעים לא שכיח ואם בנקטם תראו דכדרי המפארים כיס אמרין לדברי ר"ט חד ולא קעים לא שכיח וזה שכיח שוכא דלא ש"מ כדמרישית ולעולם הלכך כפסמ שהשמועס שאם נקטם ראשו פסול והוא ראש הפארה משום גזעו הרי הוא הוטה מזה הדרך נוטה מדרך השכל ע"ל בחבורו. והרמב"ן ז"ל הביע על זה ואמר דבר זה לא רכיבו הגדול אמרו אבל כל הגאונים ז"ל כך אמרו ולא ערער אדם מן הראשונים בדבר וקבלתם חכמי. ועוד להם הפירוש א"כ למה פסל שום חכם הקדומין ומופאשין בזהם יותר משאר המינין ואדרבה בזהם כבר לדברי הכל שהרי ענין כחבור בו גזעם הוא הבד המוספח מן הטע ויבדלוש"מ שמע דעל הקדומין בראש הכדים אמרין ושינוי ליטא דגמרא דשלמין הוא סלמין זה מבושר בזה חס הכיס י"ש יעסאל אמר שני דליות ואחת שאינה קטומה כלומר שז"ל לחזר עליה שלא תהיה קטומה ערסון אמרו שלשתן דליות לפי שאין ודאי קטומין. אבל לי נראה שהענינים הגדולים שדרכן של כורמים ל במקרא ויב"ט תרגם בו עונכתיים וכן תרגם חזקוני וזוהר הוא הטעם שכתבו ראשו ועל שם שימור נר בגנים וכו' וכו' וכו' ומ"ט עבות ג' לא מכתבינן לה מפני הקטומים שלא מינו לה' טעסון הארון שועה והיינו דקאמרין כדארי עבות שלשה אלמא עבות הוא שאינו מצינו ומלתא קטומי טעסר המהמאס. (מכאן ועד סוף הפזוק חסר. כ"י

ויעשה הטוב מזה שהוא טוב ויבחר בלחם מזה שהוא לחם ויקל בעיניו מרחק ויבין כי לך מולר לשמש את קונו וכשהוא עושה מה שנדרש בשבילו ישמח ויגיל לפי שמחה שאר דברים חלולים בדברים בעלים שאין קיימים אבל השמחה בעשיית המצות ובלמידת התורה והחכמה היא השמחה האמיתית. וזהו שלמה דרכי מוסרו שבה שמחה החכמה ואמר בני אם חכם לך ישמח לבי גם אני:

סליקו לחו הלכות לולב

ובטוב לבב. וכל המנים דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה. ועל זה הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר לפני מלך. וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אמר ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני. ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר והמלך דוד מפוז ומכרכר לפני ה' וגו':

משנה למלך

דעיונין (דף פ"ב) וכמה כבר ד' כבר ה'. וברפ"ב דעיונין (דף י"ח) הן אפילו בת ה' כורין אפילו בת י' כורין. וברפ"ב דעיונין משנה ג' ר"י אומר אבני כסף כשם כל שהן נטלות ב' וג' על הכסף. וברפ"ב דעיונין משנה ה' אומר ר"י מעשה בגנת ורדים שהיה בירושלים והיו תאנים שלה נפירות משלש ומארכב באיכר ולא הופרש מהם תרומה ומעשר מעולם. וברפ"ב דעיונין משנה י' תבלין ב' וג' שנות ממין אחד יע"ש. וברפ"ב דעיונין משנה ז' בשל רובע עמנות מן העמנות בין מנ' בין מג'. וברפ"ב דעיונין משנה ד' מכלי ה' מנ' מג' מעטרין מד' און מעטרין יע"ש. וברפ"ב דעיונין משנה ג' נטלין ד' וס' כלל זה. וברפ"ב דעיונין משנה ה' אימתי בומן שהיו נטועות על ד' או על ה' ה' כו' יע"ש. וברפ"ב דעיונין משנה ד' איזוהו המדל אחד או שנים המחליק שלש זה כלל זה. וברפ"ב דעיונין משנה ט' היזה קרחת אחת או שנים וזרעם מרדל שלש לא יזרעם מרדל. ועיין בירושלמי פ"ה דברכות אמתני' דהאומר על קן נסור יגיעו רחמיך א"ר סימון בשם ריב"ל שליש נסור שהגגיר ב' ג' ברכות און מחזירין אותו והביאו הטור א"ח סי' קנ"ו יע"ש. וברפ"ב דעיונין משנה ט' בין עומדת בין מוטת על גדה בין אחת בין שנים:

סליקו לחו הלכות לולב, שבה לבוחן כליות ולב:

הלכות שקלים

מצות עשה אחת והיא ליתן כל איש מחצית השקל בכל שנה:

וביאור מצוה זו בפרקים אלו:

בספ משנה

פונדיונין בחר דלוסיפו עלייהו דחניא עשרים גרה השקל מנין שאם רצה להוסיף יוסיף ח"ל יהיה יכול יתחום ח"ל הוא. ופירש"י בחר דלוסיפו עליה על סלע דלורייחא הוסיפו שחום ועשאוהו למדת סלע כו' ר"י משין. יהיה עשרים גרה יהיה השקל משמע עוד יהיה אחרת. בפרשת ערכין כתיב הוא בסדר ויקח קרת כתיב עשרים גרה הוא:

ג' הסלע ארבעה דיגרים וכו'. מבורר פ' הוהב (מיעוט ל"א) במשנה. ומ"ש והדיגר שש מעין וכו' עד ופרוסה אחת משמנה באיסר. בפ"ק דקדושין (דף י"ג). ומ"ש ומשקל הפרוטה חצי שעורה, ק' כחב הרי"ף שם: ד ועוד מטבע אחר היה שם וכו'. כ"כ רבינו גס בפירוש המשנה רפ"ב דשקלים דמק מלרפיש שקלים דרכונות מפני משוי דהר"ק:

מחצית

פרק ראשון

בספ משנה

פרק א א מצות עשה מן התורה ליתן כל איש מישראל מחצית השקל בכל שנה ושנה וכו'. ואינו נותנו בפעמים רבות וכו':

ב מנין כסף האמור החורף וכו'. משנה פ' י' ש' ככור (בכורות מ"ט:) חמש סלעים של בן במנה אורי שלשים של עבד ב' של אונם ומתה ומאה של מוניא שם

רע כלם בשקל הקדש במנה אורי. ופירש"י כלם בשקל הקדש דהוי עשרין מעין. ומ"ש ומשקלו ש"כ שעורה. זה מבורר ע"פ מה שכתוב בסמוך בשם הרי"ף שמשקל הפרוטה חצי שעורה. ומ"ש וכבר הוסיפו חכמים עליו וכו'. בפרק י' ש' ככור (דף ג') אומר רבא סלע דלורייחא חלחא וחילתא הוי דכתיב עשרים גרה השקל ומתרגמין עשרין מעין ומניא שם מאה כסף דיגר מיתבי סלע של קדש מ"ח פונדיונין

א מצות "עשה מן התורה ליתן כל איש מישראל

מחצית השקל בכל שנה ושנה. אפילו עני

המתפרנס מן הצדקה חייב. ושואל מאחרים או מוכר

כסות שעל כתיפו ונותן מחצית השקל כסף שנאמר

העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט וגו'. ואינו נותנו

בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט אלא נותנו כולו

כאחת בפעם אחת: ב מנין כסף האמור בתורה באונם

ובמפתה ובמוציא שם רע והורג עבד הוא שקל הנאמר

בכל מקום בתורה. ומשקלו שלש מאות ועשרים שעורה. וכבר הוסיפו חכמים עליו ועשו משקלו כמשקל המטבע הנקרא סלע בזמן בית שני. וכמה הוא משקל הסלע שלש מאות וארבע ושמונים שעורה בינונית: ג' הסלע ארבעה דיגרים והדיגר שש מעין. ומעה היא הנקראת בימי משה רבינו גרה. ומעה היא שני פונדיונין ופונדיון שני איסרין. ופרוטה אחת משמנה באיסר. נמצא משקל המעה והיא הגרה שש עשרה שערות. ומשקל האיסר ארבע שערות. ומשקל הפרוטה חצי שעורה: ד ועוד מטבע אחר היה שם שהיה משקלו שתי סלעים והוא היה נקרא דרכון. ואלו המטבעות כולן שאמרנו ובארנו משקל כל אחד מהן הן שמשערין בהן בכל מקום. וכבר בארנום כדי שלא אהיה צריך לפרש משקלם בכל מקום:

מחצית

א סמ"ג עשין מה:

מגדל עז

פרק א מנין כסף עד בינונית. במס' בכורות פ' י' ש' ככור (דף מ"ט): הסלע ארבעה דיגרים עד חצי שעורה. פ"ק דקדושין (דף י"א): ועוד מטבע אחר עד ככל מקום. במס' שקלים פ' מלרפיש שקלים: